

Eget foto: Edderkoppspinn, spindelvev – flettverk?

Å tenke om og med naturkulturelle flettverk

En tekst av Trude Iversen

Jeg tar opp tråden. Den syltynne fibertråden som edderkoppen spinner med. Mine assosiasjoner til spindelveveven setter i gang tanker om systematikk, funksjon og rytme i et nesten endimensjonalt nett som er spent opp mellom gress og strå i engen. Barndomsminner om edderkoppnett i vinduskarmen nede i sjøhuset. De store vevkjerringene som spinner natten lang, systematisk og rytmisk mellom lange diagonale festetrådene. I vårt flettverk utforskes spindelvevnettet som metafor for tenkning og prosess. Det nesten endimensjonale spindelvevnettet slik jeg kjenne det, fanger ikke kompleksiteten i tenke-være- skriveprosessen som dette flettverket har blitt til. Et morgenmøte med barkebillelarvens buklande spor i trestammen, inspirerer til å tenke barkebillelarvens flettverk av spor som metafor for samskapingsprosessen dette tekstarbeidet er en del av. I denne teksten utforskes *hva naturkulturelle flettverk kan være, og hva det gjør med meg å tenke med konseptet naturkultur flettverk?*

Når jeg tenker om og med *naturkulturelle flettverk* inspireres jeg av Haraway (2016) som utfordrer skillet mellom natur og kultur, og som argumenterer for at vi mennesker er natur og at kulturen er en del av naturen - *naturkultur*. Videre er tekstens tanker inspirert av Waterhouse (2021) som skriver om forming som *naturkulturfag* i barnehagen.

Det betyr noe, hvilke naturer, vi tenker natur med.

Eget foto: collage av barkebillespor

n a t u r k u l t u r

Jeg går tett på trestammen i skogen, følger sporene med blikket. Følger sporene med pekefingeren. Kan barkebillelarvens spor være en metafor å tenke med?

Kan sporene være bilde for det naturkulturelle flettverket som oppstår i prosessen med å skape denne teksten på tvers av land, sted og fagtradisjoner?

Å skape en tekst kan gi en følelse av å bore seg igjennom noe som er like hardt som treets stamme. Barkebillelarven jobber sakte og spiser seg større og større. Larven beveger seg ikke lett, tilfeldig og lekent likt som de dansende sporene som blir igjen på den nakne stammen.

Kanskje barkebillelarvens bevegelser er en dårlig metafor for prosess? Sakte, uten en bestemt retning, spiser den seg rolig gjennom fibrene i treet. Skifter retning, svinger dit og hit. Plutselig er det stopp, eller er det begynnelse? Kanskje det bare er sporene etter flere larves vei som fungerer som en metafor?

Larvens egg blir boret inn gjennom barken og lagt mellom treet og barken. Barkebillemammaen legger egget der det er næring. Egget blir lagt der uten veiledning eller forklaring på hvordan den skal finne næring. Kanskje det er en fortelling som kan være en metafor for forsknings- og skriveprosess? Larveegget, en undring, som klekkes. Og larven som spiser seg gjennom treets stamme, finner næring, uten å vite helt hvor veien fører eller hvordan flettverk og mønster ender.

*Flere lag med spor
Starter som et lite egg,
Et egg som blir en larve
Larven spiser seg gjennom bark og tre
Finner næring og lager spor
Et flettverk av spor
Noen dype, noen brede
Noen smale og noen mer markerte.
Noen begynner, og noen stopper.
Disser sporene står igjen som synlige
bevegelser
og forflytninger*

n a t u r k u l t u r

Det betyr noget, hvilke kulturer, vi tenker kultur med...

T.v. Eget foto av barn i lek mellom røtter nær en strand ved Oslofjorden. T.h: foto fra Tha Prohm temtelet. Lånt fra: [Touring the ancient Angkor Wat temples in Cambodia \(velvetescape.com\)](https://www.velvetescape.com)

natur kultur

Hva er natur og hva er kultur?

Barnas natur er lek. Lekekultur. Å flette seg sammen med treets rotsystemer i leken. Å utforske treet, røttene og mellomrommene med kroppen skaper naturkulturelle relasjoner (Lodal, 2023). Gjennom å flette seg inn mellom røttene, erfarer barna treet med kroppen. Disse massive røttene som er blottet og nakne, som greiner uten kvister og løv. Trær som er opp-ned. Barna klatrer i røttene likt som de vanligvis klatrer i greinene. Trær som vokser i sanden nær sjøen, blir sårbare for de kraftige vinterbølgene som skyller bort det som holder trærne festet til naturen og kulturen. Jeg undres om det er mennesker som har plantet trærne eller om trærne har plantet seg selv?

Disse komplekse rotsystemene som barna vikler seg inn i, får meg til å tenke på Angkor Wat i Kambodsja, hvor røtter gjennom tiden har viklet seg sammen med og inn i byggverkene som ble oppført på 1100-tallet. Angkor Wat sin historie er et naturkulturelt flettverk. Et flettverk av røtter. Et flettverk av røtter og bygningsmasse. Flettverk igjennom og med tiden. Og med ulike kulturelle og politiske vendinger som har eksistert i landet. Disse røttene står som symbol for det som skjer når vi mennesker forlater et sted. Naturen seirende over kulturen? Kulturen fanget av naturen? Naturen fanget av kulturen?

Er det menneskene som har plantet trærne eller har de plantet seg selv?

Røtter vokser som et sterkt symbol for noe varig. Røttene vaskes nakne av de samme bølgene som bar med seg spiderman og flettverk av plasttau.

Eget foto: flettverk av tau og tare på en strand vest i Norge.

Natur Kultur

På stranden ligger en rest av tauverk i plast. Kanskje en rest fra tauen på en fisketeine som har slitt seg og ligger igjen på havets bunn.

En teine som spøkelsesfisker. Som en rest eller et spor etter kultur i natur. Kanskje med en krabbe som sitter fast i teina, og som ikke blir spist.

Tare som skylles opp på land med høst- og vinterstormene. Til naturkulturelle flettverk.

Et hav av plast.

Et hav med plast. Plast av petroleum som en gang har vært en dinosaur eller bregne. Eller plankton.

Sjøveien, og silkeveien har vært veier for kultur. Langs disse veiene har vi blitt kjent med oss selv og hverandre – på tvers av kultur og på tross av natur.

Plast har blitt en del av vår natur. Microplast som vi lever av og med. Nå er det ikke lenger bare hvalens mage som fylles med plast.

Eget foto: Leire møter vann og barnehagebarn

Eget foto: Urformer formet med forskerhendes kraft og bevegelse.

n a t u r k u l t u r

Flettverk av natur og kultur på tvers av tid og sted. Denne kraften og den intuitive handlingen som naturen, leira, inviterer til. Kulturen øver oss i å skape, forme og uttrykke oss i materialer. Materialet blir et redskap for å materialisere en ide. Kulturen vil vi skal forme former. Fra tidlige tider svarte formen på et behov for oppbevaring av sanket korn og bær. I nåtid formes leire til kopper, skåler og symboler for vårt behov for å realisere oss selv.

Kraften i det spontane, det spontane i kraften. Hva oppstår i kropp og materialmøte – naturkulturelle former?

Et kroppslig møte med leire hvor det spontane skjer. Konteksten er et forskningsprosjekt sammen med materialer, sted og barnehagebarn/ansatte. Kroppene gjør leira, en bevegelse, rytme og kraft skaper former. Former formes av kraften og bevegelsen i hendene, der ikke ideen om hva det skal bli til, får plass. Urformer trer frem. Naturens form. Kulturens form. Naturkulturelle former. Vannet som veksler mellom å være et materiale og å gjøre noe med materialet. Jeg forstår barnets handlinger gjennom egne erfaringer med kraften som skaper form. Tanker om barn, barndom og kunnskaping fletter seg sammen med tanker om materialer, natur og kultur. Leire som materiale, kultur og natur. Urformene som naturkulturelle relasjoner til tiden vi er i, tiden vi har vært i og tiden som kommer. Glattslipte strandstein som bølgenes kraft har formet. Leiren som oppstår når vann og steinstøv møtes. Kroppens møte med leira blir et møte med natur og kultur – naturkultur.

Eget foto fra broderiprosess i skjell med hull etter boresvamp.

Natur Kultur

Jeg broderer meg inn i naturen. Disse hullene i skjellet inviterte meg til å brodere sammen med naturen. I naturen. Skjellet som en del av naturen. Et skjell fult av små huller. Jeg har sett slike huller før og jeg undres over hvem eller hva som lager hullene. Jeg søker på internett og flettes inn i lange tråder med utvekslinger mellom biologer og nysgjerrige strandvandrere. I nettforaet sendes det inn bilder av funn i fjæra. Biologer svarer. Jeg flettes tett på fenomener jeg selv har erfart og sett, og jeg blir kjent med fenomener jeg enda ikke har oppdaget. Internettstedet *miljolare.no* har en egen kategori for *Livet i fjæra*. Jeg finner ikke svar på det jeg søker. Jeg lar spørsmålet ligge sammen med teksten, mens jeg jobber med andre flettverk og tekster. På et tidspunkt tar jeg teksten og spørsmålet frem igjen, jeg blar igjennom et gammelt eksemplar av boken *Livet i fjæra* (1971), som jeg har liggende blant fagbøkene. Jeg blar meg gjennom boka for å finne ut hvilket skjell det kan være. Første side i boka viser et bilde av et svart skjell som likner skjellet «mitt» i form og utseende. Dette svarte skjellet har like huller som skjellet jeg har funnet og jeg leser: 2. *Boresvamp, Cliona celata, i et gammelt østers-skjell*. Kirsten Bergan (1978) har gitt meg svaret. Når jeg søker etter boresvamp på internett, finner jeg at denne svampen lever av å bore seg gjennom kalkholdige skjell og stener ([boresvamper – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)). I flere av søkene mine lenkes jeg til nettsider som har registrert artsfunn i Danmark. Boresvampen har kun vært registrert vest i Norge. Igjen oppleves det som jeg flettes inn i et flettverk av tråder som knytter sammen Sverige, Danmark og Norge gjennom å søke hvor disse hullene i skjellet kommer fra. Et flettverk som også rommer tid i ulike lag. Tilbake til barndommens nysgjerrige søken etter alt som lever i fjæra. Den gamle boken som gir svar, og internett som kan fortelle videre.

Havet forbinder og skiller.

Jeg sitter nå på en strand i Sverige. Tenker at jeg skal brodere med skjellet og fritt følge hullene, tilfeldig. Jeg prøver. Jeg får behov for å gjøre om. Strukturere og se systemer i de tilfeldige plasserte hullene. Boresvampens hull. Boresvampens arbeid på skjellet som har fulgt bølger og strømmer i Skagerak. Bølger, havstrømmer, svampens liv, brodertråden, tanker, handlinger, tekster, zoom-møter, foto og filosofi flettes sammen i tid, sted og rom. Jeg flettes inn i flettverket av naturkulturelle relasjoner når jeg blir nysgjerrig på skjellets hull og velger å følge dem med brodertråd. Jeg opplever meg tett på det Fredriksen og Haukeland beskriver som *crafting with nature* (2023)

Det betyr noget, hvilke videner, vi tænker viden med...

Eget foto: Collage satt sammen av foto fra forestillingen Økohelter og et foto av røtter fra en strand ved Oslofjorden

Natur Kult-ur

Forestillingen *Økohelter* (Sticky, 2024) inviterer publikum inn i en økologi av lukt, materialer og samskaping med kropp og stemme. Konteksten er to barnehagebarn og et skolebarn, sammen med sin far og mor en søndag formiddag. Vi flettes inn i forestillingen og er hverken tilskuere eller mottakere, vi blir medskapere.

En eim av syrlig og søtt, som lukten av våt mose. En lukt av våt, mørk og sleip skogbunn fyller det halvdunkle rommet. Vi blir vist til kanten av presenningen som ligger midt i rommet. Langsmed kanten ligger myke puter i nyansene gult, brunt, grått og grønt. Putene er sydd i ulike formasjoner og har ulike teksturer. Barn og voksne finner hver sin pute og setter seg. Vi teller 20 små og store til sammen. Lukten av våt mose er intens. Det blir stille og lyden i rommet endres fra stemmer i småprat til en slags melodi som er satt sammen av høye, lyse og spredte toner hvor en mykere og mer sammenhengende mørkere melodi binder det hele sammen. Plutselig høres:

«plopp_plopp__plopp_plopp__plopp_plopp_». Lyden trekker oppmerksomheten mot en formasjon av kropper som ligger

Sammenvevd
Sammenfiltet
Sammenflettet
Samskaping
Samhandling
Samtenking
Sammen

midt i sirkelen. Med denne lyden settes et spill i gang og sirkelens landskap og vesener våkner. To kropper våkner som en. Vi følger en utforskning av tyngdekraft, formasjoner og kropp. Mer-enn-menneskelige kroppene beveger seg sømløst rundt i rommet. Kroppene veksler mellom å være sammen og fra hverandre. De beveger seg som dansende mennesker og dansende insektsliknende vesener.

.....

Vi styres mot å holde hverandres hender og sluttes inn i en ring av dansere, barn og voksne som drives inn i en kollektiv utforskning av bevegelse og lyd.

Et kollektiv av store og små kropper som beveger et stort nett av tekstil som er strekkes imellom oss. Vi beveger tekstilet, og tekstilet beveger oss. Musikken beveger oss, andre kropper i rommet beveger seg, oss og meg. Lukten er der fortsatt. Lukten har allerede satt i gang noe i meg.

Å bli en del av forestillingens økologi, setter i gang andre tanker rundt hva naturkulturelle flettverk kan være. Et flettverk som synliggjør og tydeliggjør økologien vi er en del av, og hvor sårbart dette flettverket er når krefter blir svakere eller blir borte. Erfaringen med å stå sammen i rommet og å holde det tekstile flettverket oppe og i bevegelse, var vakkert, sterkt og rørende.

naturkultur

Giuseppe Penone, *Alpi Marittime—Continuerò a crescere tranne che in quel punto* (Maritime Alps—It Will Continue to Grow Except at That Point), 1968/2003, tree, bronze; arm, 15 3/4 x 4 x 5 1/8". Installation view, Maritime Alps, near San Raffaele Cimena, Italy, 2008. 1000 WORDS: GIUSEPPE PENONE (artforum.com)

natur kultur

Vi griper inn i naturens liv og naturen griper inn i vårt liv.

Vi må gripe for å begripe (Fredriksen, 2011).

Vi må tilbringe mer tid i naturen for å kunne forstå den – begripe den?

Være sammen med og bli glad i naturen for å evne og respondere med omsorg for naturen - Response-Ability (Haraway, 2016)

Vår kultur, min kultur – en søndagstur. Men er det nok. Lenge har vi sett, forstått og brukt naturen som en ressurs. Jordbruket har drevet oss til å flytte på vann, bygge demninger, sprengte bort stein, spre planter og vekster som truer økologien. Vi vil ha tomater hele året. Vi lever av naturen, men har likevel fjernet oss fra det naturlige i naturen. Vi forstår ikke, har ikke forstått hvor sårbar økologien er. Det fastgrodde metallet i treet vekker undring og ikke bekymring.

Denne fjæringen som kanskje en gang har vært en del av en bil. Forlatt i skogen. Som avfall, men likevel ingen hindring for treet som har vokst seg igjennom. Treet har blitt en del av metallet og metallet er blitt en del av treet.

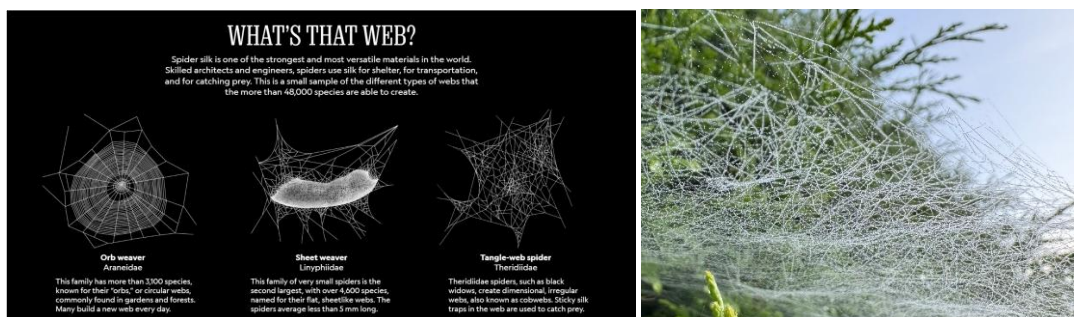
Denne observasjonen i nærskogen, får meg til å tenke på Giuseppe Penone sitt verk med bronsehendene som festes til treet. Som et symbol på hvordan vi griper inn i naturen og setter uutslettelige spor etter oss.

Disse sporene griper oss ikke, om vi ikke blir oppmerksomme på dem. Denne varheten, oppmerksomheten og den intime måten å være i naturen på gir oss tilgang til andre erfaringer og oppdagelser enn om vi «bare» går en tur i skogen. Illeris (et al., 2022) viser til Timothy Morten og oppfordrer til *økologisk oppmerksomhet* i natur og sammen med natur. Ved å være oppmerksomme stiller vi oss åpne for å erfare. Erfare hva som er, hva som har vært.

Vi trenger trær. Vi trenger mangfold. Vi trenger ikke ferske tomater på vinteren. Vi trenger å tenke ulikt. Fremtiden trenger at vi tar oss tid til å være oppmerksomme.

Det betyr noe, hva det betyr noe, det betyr noe...

Jeg slipper ikke tråden. Edderkoppens silketråder. Jeg søker på internett. Jeg bruker «spiderweb» som søkeord. Internett viser meg ulike spindelvevnett. Jeg finner bilder av edderkoppnett som er mer komplekse enn det nesten endimensjonale nettet jeg kjenner fra barndommen. Et nett som fanger kompleksiteten i en tenke-skrive-samskapingsprosess. Jeg finner nett med syltynne tråder på kryss og tvers. Uten begynnelse eller slutt. Nett som har flere lag og dimensjoner. Nett som kan være tankefigurer. Jeg møter metaforen. Et morgenmøte med et edderkoppnett i naboens Thuja-hekk gir mening til å tenke edderkoppens nett som metafor. Edderkoppens nett inspirerer og fascinerer, som et naturkulturelle flettverk.

Hentet fra: [Spiderwebs and spider silk, explained \(nationalgeographic.com\)](https://www.nationalgeographic.com/animals/invertebrates/2017/08/spiderwebs-and-spider-silk-explained/). T.h. eget foto: Edderkoppnett i nabohekken.

Edderkoppen i nabohekken har vist meg et langt mer komplekst flettverk enn det jeg kjenner fra det ikoniske mønsteret på drakten til Spiderman.

Det betyr noe, hvilke naturer, vi tenker natur med...

Oversettelser kan både gi og ta. Våre referanser i natur og fra natur er foranderlige og vil være ulike fra sted til sted, fra land til land og fra verdensdel til verdensdel. Arne Johan Vetlesen trekker frem nettopp våre referanser til natur, i en samtale i forbindelse med en utstilling på Bærum kunsthall august 2024. Han skiller mellom fremvokst natur og mennekepåvirket natur. Vetlesen (2020) viser til begrepet «shifting baseline syndrome», altså at vi blir endringsblinde. Vi er i ferd med å glemme eller miste kjennskap til den naturlige kulturen og dermed står vi i fare for å verne «feil» natur. Illeris (et al., 2022) foreslår i artikkel *A/r/tografi som tilgang til utvikling af en sanselig bæredygtighetsdidaktik i kunstfagene* å bli oppmerksom på det nære. *Oppmerksomhet* er i dagens samfunn truet av raske, hyppige strømmer av stadig informasjon som dukker opp på klokker og i lommene våre. Tid, oppmerksomhet og nærvær er nødvendig. Naturkulturelle flettverk med-i-gjennom oppmerksomhet, tid og nærvær.

Referanseliste:

Bergan, K. (1971). *Livet i fjæra*. 5. utgave. J.P. Cappelens forlag.

Fredriksen, B. C. (2011). *Negotiating grasp: embodied experience with three-dimensional materials and the negotiation of meaning in early childhood education*. [Oslo]: Oslo School of Architecture and Design. <http://hdl.handle.net/11250/93056>

Fredriksen, B. C. & Haukeland, P. I. (Eds.) (2023). *Crafting relationships with nature through creative practices*. Scandinavian University Press. DOI: <https://doi.org/10.18261/9788215069197-23-01>

Haraway, Donna (2016) *Staying with the trouble. Making kin in the Chtulucene*. Duke Press.

Illeris, H., Knudsen, K. N. og Skregelid, L.(2022) *A/r/tografi som tilgang til utvikling af en sanselig bæredyktighetsdidaktik i kunstfagene*. Nordic Journal of Art & Research

Lodalen, W. M. W. (2023). «Å høre til i denne verden» Hvordan kan vi tenke rundt de yngste barnehagebarnas naturkulturelle relasjoner, sett i lys av Økosofien?. Masteroppgave Høskolen i Østfold. Lenke: <https://hdl.handle.net/11250/3085547>

Vetlesen, A.J. (2020). *Hvor ble det av kattugla?* i Bjørlykhaug, K. I. og Vetlesen, A.J. (2020) *Det går til helvete. Eller? Om kjærlighet, sorg og raseri i natur- og klimakrisens tid*. Dinamo Forlag.

Waterhouse, A-H. L. (2021). *Materialpoetiske øyeblikk. En a-r-t-ografisk studie av små barns eksperimentelle materialprosesser i barnehagen*. Doktorgradsavhandling ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Øvrige referanser:

Giuseppe Penone, *Alpi Marittime—Continuerà a crescere tranne che in quel punto* (Maritime Alps—It Will Continue to Grow Except at That Point), 1968/2003, tree, bronze; arm, 15 3/4 x 4 x 5 1/8". Installation view, Maritime Alps, near San Raffaele Cimena, Italy, 2008. [1000 WORDS: GIUSEPPE PENONE \(artforum.com\)](https://www.artforum.com)

Bærum Kunsthall: *Grå spor i det grønne. Samtale mellom: Filosof Arne Johan Vetlesen, Biolog Christian Steel, Karoline Hjorth (& Riitta Ikonen), Brit Dyrnes*. [Oslo Art Guide](https://www.osloartguide.no)

Store norske leksikon: [boresvamper – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/boresvamper)

The National Geographic: [Spiderwebs and spider silk, explained \(nationalgeographic.com\)](https://www.nationalgeographic.com)

Miljølære: [Miljølære.no: Livet i fjæra](https://miljolare.no)

Økohelter med Sticky dansekompani, forestillingen ble vist på Asker kulturhus 10. mars 2024.

[Økohelter | Dansens Hus](#)